

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Likvidace škod třetí osoby

Tuzemský občanský zákoník se od 1. ledna 2014 zařadil mezi kodexy, jejichž ustanovení práva na náhradu škody vycházejí z tzv. duality civilního deliktu. Český, stejně jako například německý, zákoník proto důsledně rozlišuje porušení dobrých mravů a zákona na straně jedné a smluvní povinnosti na straně druhé. Jedním z důsledků nové úpravy je, že je-li poškozenému způsobena škoda porušením zákona, nebude se moci začasť domáhat náhrady škody, nebude-li jemu způsobená škoda rezultovat ze zásahu do absolutního práva (zdraví, vlastnictví atp.).

GLATZOVA & Co.

Striktní lpění na východiscích duality civilního deliktu by však v některých případech vedlo ke krajně nespravedlivým, až paradoxním výsledkům aplikace práva. Vybrané situace lze řešit pomocí institutu likvidace škod třetí osoby (*Drittschadensliquidation*),[1] který má svůj původ v německém a rakouském právu a jemuž se tento příspěvek věnuje.

Náhodný přesun rizika vzniku škody...

V praxi začasť dochází k jevu, který je označován jako **náhodný přesun rizika vzniku škody**. Jedná se o případy, kdy osoba, do jejíhož práva je zasaženo, nenese ekonomické důsledky protiprávního jednání škůdce. V důsledku zákonné úpravy či smluvního ujednání je naopak musí nést osoba jiná, které však na první pohled nesvědčí žádný titul, pro který by mohla nárok na náhradu škody vůči škůdci uplatnit.

Na některé případy přesunu rizika vzniku škody pamatuje zákon a normuje, jak dané situace řešit.[2] V tomto příspěvku budou představeny dvě situace, na které zákon výslovně nepamatuje.

... u nájemní smlouvy ...

Představme si smlouvu o nájmu dopravního prostředku, na základě které pronajímatel (vlastník) přenechá k užívání osobní automobil nájemci. Současně si smluvní strany sjednají, že objeví-li se v průběhu trvání smlouvy na automobilu vada nebo bude-li poškozen, **je nájemce (nikoli pronajímatel) povinen vadu odstranit a automobil uvést do původního stavu**. Po uzavření nájemní smlouvy musely být na automobilu provedeny drobné technické opravy. Se souhlasem nájemce uzavřel pronajímatel smlouvu s jedním z automobilových servisů. Později vyšlo najevo, že servis postupoval natolik nešťastně, že automobil musí být opraven znovu a v ještě větší míře. Druhou opravu provedl jiný automobilový servis objednaný nájemcem. Vzniká otázka, zda a případně kdo může vůči automobilovému servisu uplatnit právo na náhradu škody.

V důsledku ujednání v nájemní smlouvě dochází na první pohled k paradoxní situaci. Pronajímatel byl smluvní stranou smlouvy se škůdce (automobilovým servisem). Pronajímateli však porušením smlouvy nevznikla žádná škoda, neboť to byl nájemce, kdo musel uvést automobil do bezvadného stavu. U nájemce se má situace zcela naopak. V důsledku nesprávné opravy mu vznikla škoda, neboť musel nechat automobil na své náklady znovu opravit. Nájemce však nebyl smluvní stranou smlouvy

a vznikla mu pouze tzv. čistá majetková újma (povinnost zaplatit další opravu). Čistou majetkovou újmu však škůdci dle nového občanského zákoníku nejednou nahrazovat nemusí.

Pronajímatel by tedy sice z důvodu porušení smlouvy s automobilovým servisem mohl mít nárok na náhradu škody, ale ve skutečnosti mu žádná škoda nevznikla. Nájemci naopak sice vznikla škoda, ale nesvědčí mu žádný titul, na jehož základě by ji mohl uplatnit. Znamená to, že by snad škůdce v takovém případě vyšel z celé situace vítězně a nemusel jím způsobenou škodu nahradit?

Samozřejmě nikoli. Německý Spolkový soud v řadě rozhodnutí umožnil osobě, u níž jsou splněny předpoklady uplatnění práva na náhradu škody s výjimkou samotné existence škody (zde pronajímatel), aby uplatnila právo na náhradu cizí škody (zde škody nájemce). [3] Věřím, že ke stejnému závěru by dospěly i soudy tuzemské. Ostatně právě německý kodex byl předobrazem pro nové české deliktivní právo.

Z pozice škůdce není taková povinnost k náhradě škody nespravedlivá. Osoba způsobivší škodu nemůže kalkulovat s tím, že na základě cizího ujednání mohlo dojít k přesunu rizika vzniku škody, a možná tak nebude muset jí způsobenou újmu nahradit. I kdyby snad škůdce o takovém ujednání věděl, nebude takový kalkul požívat právní ochrany.

... nebo i u smlouvy o výkonu funkce

S náhodným přesunem rizika vzniku škody se můžeme setkat u prakticky kterékoli smlouvy. Rakouský Nejvyšší soudní dvůr řešil v rozhodnutí ze dne 20. září 2012, sp. zn. 2 Ob 27/12b, přesun rizika, k němuž došlo na základě ujednání ve smlouvě o výkonu funkce. Smlouva obsahovala ustanovení, podle kterého byla společnost povinna platit jednateli společnosti odměnu i tehdy, **nebyl-li jednatel schopen funkci ze zdravotních důvodů vykonávat**. Jednatel společnosti byl během své dovolené zraněn, a po dobu několika měsíců proto nebyl s to funkci jednatele zastávat. Společnost uhradila jednateli v souladu se smlouvou o výkonu funkce odměnu a domáhala se náhrady škody po škůdci.

Obdobně jako ve výše uvedeném případě s nájemní smlouvou nevznikla jednateli, do jehož absolutního práva bylo zasaženo, žádná újma rezultující z jeho pracovní neschopnosti, respektive ta byla společností sanována.[4] Ta, která musela důsledek pracovní neschopnosti nést, byla společnost, které však nebylo zasaženo do žádného zákonem chráněného zájmu. Vznikla jí pouze čistá majetková újma spočívající ve „zbytečně“ vyplacené odměně členu statutárního orgánu. Přesto se mohla společnost pomocí institutu likvidace škod třetí osoby domáhat náhrady škody, která na ni byla smluvním ujednáním přenesena. [5]

Obdobně je rovněž v Rakousku tradičně **nahrazována škoda zaměstnavatelům**, kteří ze zákona musí zaměstnanci vyplácet mzdu, třebaže je dočasně pracovně neschopný pro zranění, které mu způsobila třetí osoba.[6]

Místo závěru

Aplikace ve stručnosti představené likvidace škod třetí osoby však nesmí vést k popření systému duality civilního deliktu. Prostřednictvím popsaného institutu lze nahradit škodu pouze v případě „náhodného přesunu rizika“, tj. za situace, kdy škoda, kterou utrpěla osoba, jíž nebylo zasaženo do zákonem chráněného zájmu, mohla v tomtéž případě stejně dobře nastat i u osoby, které do chráněného zájmu zasaženo bylo. Nebýt ujednání v nájemní smlouvě a smlouvě o výkonu funkce, vznikla by škoda nesprávným provedením opravy pronajímateli a ublížením na zdraví jednateli, tedy osobám, které by „standardně“ mohly požadovat po škůdci náhradu nákladů spojených s porušením

smluvní povinnosti a náhradu ztráty na výdělků. V důsledku smluvního ujednání však bylo přesunuto riziko vzniku škody na osobu jinou (nájemce a společnost). Je proto pouze spravedlivé, že škůdce je nadále povinen škodu nahradit.

Zejména v tuzemsku, které dlouhodobě vycházelo z odlišného pojetí deliktního práva, bychom mohli mít tendenci snažit se pomocí likvidace škod třetí osoby nahrazovat škodu i v případech, ve kterých k náhodnému přesunu rizika nedochází. Jako příklad může posloužit případ obdobný posledně uvedenému. V rozhodnutí ze dne 19. března 2010, sp. zn. 6 Ob 43/10g, se rakouský Nejvyšší soudní dvůr rovněž zabýval případem, kdy třetí osoba zranila jednatele společnosti, v důsledku čehož nemohl dočasně vykonávat svoji funkci. Aby mohla být společnost dále plynule spravována, musela uzavřít smlouvu s novým pracovníkem, který práci zraněného jednatele zastal. Proti škůdci, který jednatele zranil, se společnost domáhala náhrady škody spočívající v nákladech, které musela na odměnu za nového pracovníka vynaložit. Žalobní návrh společnosti rakouský Nejvyšší soudní dvůr správně zamítl. Škoda spočívající v nákladech za nového pracovníka nemohla vzniknout u poškozeného jednatele. O náhodný přesun rizika se proto nejednalo. Popsaná škoda nadto nebyla bezprostřední škodou rezultující z protiprávního jednání škůdce, ale pouze škoda reflexivní.[7] Škoda společnosti spočívající ve „vícenákladech“ tak zůstala v daném případě neuhrazena, což je ostatně logický a zákonodárcem zamýšlený důsledek systému duality civilního deliktu.

Mgr. Jan Flidr,
advokátní koncipient

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] F. Melzer překládá pojem Drittschadensliquidation jako „likvidace třetích škod“. Srov. Melzer, F. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. Bulletin Advokacie, 2011, č. 3, s. 26.

[2] Srov. například § 2090 odst. 1 ObčZ.

[3] Srov. například rozhodnutí německého Spolkového soudu ze dne 14. ledna 2016, sp. zn. VII ZR 271/14, kterým se autor při tvorbě příkladu volně inspiroval, a v odůvodnění uvedené odkazy na dřívější rozhodnutí.

[4] Jestliže by společnost neuhradila jednateli v rozporu s ujednáním ve smlouvě o výkonu funkce

jeho odměnu za výkon funkce, může se jednatel domáhat náhrady škody po škůdci. Smluvní právo na náhradu škody tak může stát (a začasť se tak děje) vedle práva na náhradu škody pro porušení zákona. Jednatel se v daném případě také mohl rozhodnout nepožadovat výplatu odměny za výkon funkce po společnosti a obrátit se rovnou se svým nárokem na náhradu škody na škůdce.

[5] Společnost mohla vlastním jménem uplatnit právo na náhradu škody, neboť jí jednatel svůj nárok vůči škůdci předem postoupil. Otázka, zda může osoba nahradivší škodu způsobenou škůdcem uplatnit právo na náhradu bez dalšího, nebo na ni musí své právo osoba poškozená postoupit, přesahuje rozsah tohoto příspěvku. Dodávám pouze, že právo společnosti vůči škůdci nelze bez dalšího dovodit z § 3013 ObčZ. Uvedené ustanovení zakotvuje osobě, která splní cizí dluh, právo na náhradu po osobě, která měla povinnost dluh splnit. Ustanovení se však zásadně nepoužije tehdy, měla-li splnivší osoba (zde společnost) rovněž povinnost dluh uhradit.

[6] Srov. například rozhodnutí ze dne 23. října 2014, sp. zn. 2 Ob 73/14w.

[7] Společnosti by však vzniklo právo na náhradu škody za předpokladu, že by škůdce zranil jednatel s úmyslem ochromit chod společnosti.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavatelem podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci – kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)